Munosabat: "Qizil kitob"ga kiritilgan Bo’z echkiemari bilan "tajriba"

Ijtimoiy tarmoqda tarqalgan "tajriba"dagi qahramon Bo’z echkiemari ya’ni Varanus caspius (Eichvald, 1831) shimoliy Palearktikadagi eng yirik echkiemar va oilaning shu hududdagi yagona vakili.

Bu echkiemar tanasining uzunligi yarim metrga yaqin, dumi esa 50-70 sm. Bo'yinning yuqori tomonida bir nechta quyuq uzun chiziqlar mavjud bo'lib, ular odatda orqa tomondan bog'lanib, taqa shaklidagi naqsh hosil qiladi. Orqa tomonda 5-8 ko'ndalang to'q jigarrang chiziqlar bor, dumida chiziqlar halqalarni hosil qiladi. Bo’z echkiemar turg‘un va yarim qo‘zg‘almas qumlarda, gil cho‘llarda, tog‘ etaklarida, daryo vodiylarida yashaydi. Vaqti-vaqti bilan ekinlar, ko'chatlar va aholi punktlarining chekkasiga keladi. O‘zbekistonda aholining eng barqaror qismi Qizilqum cho‘lida, Farg‘ona vodiysida yuqori antropogen bosim ta’sirida yashaydi Bo'z echkiemari yo‘q bo‘lib ketish arafasida. Mamlakat janubida va Zarafshon daryosi vodiysida populyatsiyalar zaif holatda, Orolbo‘yida bu tur butunlay yo‘q bo‘lib ketgan.

O'zini odamdan himoya qilish (uni olishga harakat qilganda), Bo'z echkiemari juda qattiq tishlashi mumkin. U tishlaganda juda og'riqli, chunki uning jag'lari juda kuchli, o'tkir tishlari orqaga yo'naltirilgan va uning tupugida, boshqa echkiemarlar kabi o'ljani falaj qiladigan neyrotoksinlar mavjud.

Bo’z echkiemari shubhasiz tabiatga foyda keltiradi, kemiruvchilarni, shu jumladan, yirik gerbilni - vabo tayoqchasining tabiiy tashuvchisini yo'q qiladi. Bo’z echkiemarlari ekotizimning muhim a'zolari bo'lib, tabiiy jamoalarda muvozanatni saqlashda rol o'ynaydi, shuning uchun ularning populyatsiyasini saqlab qolish katta ahamiyatga ega.

Bo’z echkiemarlari va ularning tabiiy yashash joylarini muhofaza qilish biologik xilma-xillik va ekologik barqarorlikni saqlash uchun muhim ahamiyatga ega. Bunga qo‘riqxonalar va milliy bog‘lar yaratish, ta’lim dasturlarini o‘tkazish va aholining ushbu turlarni saqlash muhimligi haqida xabardorligini oshirish orqali erishish mumkin. Shuningdek, hayvonlarning noqonuniy savdosiga qarshi kurashish, yuqoridagi kabi holatlarda qonunbuzarlarni javobgarlikka tortish muhim ahamiyatga ega.

Eslatib o'tamiz, Vazirlar Mahkamasining 2023-yil 7-dekabrdagi 649-son qarori (https://lex.uz/docs/6688894)ga asosan O‘zbekiston "Qizil kitobi"ga kiritilgan noyob turni ovlaganlik yoki o‘ldirganlik uchun javobgarlik belgilangan.

Tabiatni asraylik, bu har birimizning muqaddas burchimizdir!